

**การใช้สุนทรียสนทนาเพื่อพัฒนาความสามารถในการตั้งคำถามของนักศึกษา
ระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**
**Using of Dialogue to Develop Question Abilities for
Bachelor Degree Students in the Department of Elementary Educaiton,
Faculty of Education Silpakorn University**

วิสูตร โพธิ์เงิน*

Wisud Po Ngern

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ จะเป็นการทดลองการใช้สุนทรียสนทนาพัฒนาการตั้งคำถามของนักศึกษา เป็นการทดลองแบบวิจัยเบื้องต้น (Pre Experimental Designs) One Group Pretest-Posttest Designs มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาความสามารถในการตั้งคำถามของนักศึกษาโดยใช้วิธีสุนทรียสนทนา และศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการสอนโดยใช้สุนทรียสนทนา เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคสุนทรียสนทนา เรื่อง “การตั้งคำถามในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา” จำนวน 4 แผนการเรียนรู้ 2) แบบประเมินระดับความสามารถในการตั้งคำถาม 6 ระดับในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาตามแนวความคิดพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ของ Benjamin Bloom และ3) แบบประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาในการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคสุนทรียสนทนา กลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 35 คน ที่ลงทะเบียนรายวิชา 471402 การสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ในปีการศึกษา 2554

ผลการวิจัยพบว่า

ผลการเปรียบเทียบความถี่ของการตั้งคำถาม 6 ระดับก่อนและหลังการจัดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสุนทรียสนทนาของนักศึกษา พบว่า หลังการจัดการใช้กระบวนการสุนทรียสนทนาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชา 471 402 การสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนความถี่ของข้อคำถามสูงกว่าก่อนใช้กระบวนการสุนทรียสนทนาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยที่การตั้งคำถามเมื่อเทียบรายข้อ การตั้งคำถามประเมินค่า มีค่าความถี่สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 74.40 รองลงมาคือ คำถามการนำไปใช้ คิดเป็นร้อยละ 59.45 และคำถามการคิดสร้างสรรค์คิดเป็นร้อยละ 57.15 ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบคะแนนของการตั้งคำถาม 6 ระดับของนักศึกษา หลังการจัดการเรียนการสอนใช้กระบวนการสุนทรียสนทนาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชา 471 402 การสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษาสูงกว่าก่อนใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา

* อาจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการสอนโดยใช้สุนทรียสนทนา นักศึกษามีความคิดเห็นการสอนโดยวิธีสุนทรียสนทนาเปิดมุมมองให้กว้างขึ้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.47$) รองลงคือ การสอนโดยวิธีสุนทรียสนทนาเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.63$) และการสอนโดยวิธีสุนทรียสนทนาทำให้นักศึกษารู้สึกเข้าใจคนอื่นมากขึ้น ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.5$) ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การสอนโดยวิธีสุนทรียสนทนาเป็นกระบวนการที่น่าเบื่อ/ไม่น่าสนใจ ($\mu = 1.86$, $\sigma = 0.87$)

คำสำคัญ : สุนทรียสนทนา/ การตั้งคำถาม

Abstract

The Research is experimental to use Dialogue design to develop the question abilities in students, that is Pre Experimental Design (one group pretest - posttest) with the objectives to Develop question abilities for bachelor degree students in the Department of Elementary Education, Faculty of Education Silpakorn University and studying attitude of students in Dialogue Method. The research instruments were 1) lesson's Dialogue methods 4 Plans 2) the evaluation of ability in the question to set the level of the sixth levels students in the teaching of the concept in Benjamin Bloom cognitive domain (Cognitive Domain) and 3) the attitudinal questionnaire entitled An Attitudinal Questionnaire Towards Teaching Methodology by Dialogue. Target group are 25 students, they are the students of Bachelor Degree have been studying in the Department of Elementary Education, Faculty of Education Silpakorn University, who registration the first semester of the academic year 2011.

Research Result :

The Comparison of the frequency of questions 6 levels before and after the using Dialogue of teaching with the students found that after the teaching in course 471402 Teaching of Social Studies in Elementary Education. It has a frequency higher than before the using Dialogue of teaching. The comparison of each the question from the article. The questions of evaluation is the most frequency 74.40 percents, followed by the question of applying 59.45 percents and the question of creative thinking 57.15 percents, respectively.

The comparison of the scores of students in the question 6 levels. The using Dialogue of teaching for the subject 471402 The Teaching Social Studies in elementary is higher than before teaching by the using Dialogue Method.

The result of analysis of the opinions of undergraduate students with after the using Dialogue of teaching. Student opinion of after the using Dialogue of teaching on a broader perspective to the highest mean ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.47$) followed by the teaching of after the using

Dialogue of teaching to a good relationship with someone ($\mu=4.48$, $\sigma = 0.63$) and after the using Dialogue of teaching, making students feel that others are more ($\mu=4.46$, $\sigma = 0.5$) respectively, the opinions of students with average the least is after the using Dialogue of teaching boring / dull ($\mu=1.86$, $\sigma = 0.87$)

Keywords : Dialogue/ Question Abilities

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้ มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวทางการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐาน การเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการ

เรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ซึ่งเยาวชนในช่วงอายุ 7 -12 ปี หรือช่วงวัยระดับชั้นประถมศึกษาซึ่งเป็นวัยมีความสำคัญที่ต้องได้รับการปลูกฝังเจตคติ ความรู้ แสวงหาความรู้ และทักษะการใช้ชีวิตเพื่อจะเติบโตเป็นพลเมืองโลกที่ดีต่อไปในอนาคต

จากความสำคัญดังกล่าว ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญของการจัดการศึกษา การพัฒนาศาสตร์ การจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้มีสถาบันอุดมศึกษาเปิดการเรียนการสอนทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในระดับปริญญาตรีสาขาวิชาทางด้านการศึกษาและการสอนมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาวิชาการประถมศึกษาในหลายแห่งทั่วประเทศ เพราะเป็นสาขาวิชาที่มีความต้องการและจำเป็นในปัจจุบัน ดังนั้นในฐานะสาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่เป็นสถาบันในการผลิตบุคลากรทางศึกษา ครู อาจารย์ในระดับประถมศึกษา จากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรกำหนดขึ้นอย่างสะท้อนกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา (Domains of Education) การคิดพัฒนาและแก้ปัญหา รวมทั้งการเป็นครูผู้มีความรู้รอบรู้ตลอดชีวิต (สาขาวิชาการประถมศึกษา, 2547) ซึ่งการให้ความรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักศึกษาที่ต้องไปเป็นครูระดับประถมศึกษาในอนาคต นอกจาก

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ความรู้ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้น “ผู้เรียนเป็นสำคัญ” ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาทักษะนิสัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

การที่นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา จะมีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด และตามแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่า **ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด** กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” นักศึกษาจึงจะต้องเรียนรู้และฝึกทักษะการปฏิบัติการสอนไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการสอน เทคนิคการสอน ในลักษณะต่างๆ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผลที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และวัยผู้เรียน ซึ่งแนวทางเหล่านี้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษาควรได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น นักศึกษาจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การตั้งคำถามเป็นเทคนิคการสอนที่สำคัญอีกแนวทางหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนที่นักศึกษา

สาขาวิชาการประถมศึกษาจำเป็นต้องมีอย่างยิ่ง เพราะการใช้คำถามหรือประเภทของคำถามที่ถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็นในการเข้าใจ กระตุ้น ทำทบทวนความคิด และดึงผู้เรียนเข้ามีส่วนร่วมในการอภิปรายในเนื้อหาสาระความรู้ ความเข้าใจ การแสดงทัศนคติ รวมถึงเจตคติ และกลวิธีการตั้งคำถามนั้นต้องเน้นทักษะการคิด เช่น การหาความหมาย การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมิน และการคิดสร้างสรรค์ ด้วยการถามคำถามที่ทำทบทวนให้ผู้เรียนคิด และนำความรู้ใหม่ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น การใช้รูปแบบคำถามที่แตกต่างหลากหลายเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดด้วยวิธีการที่แตกต่าง และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะแก่นของเนื้อหาที่เรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตัวของนักเรียนหรือที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด จากผลการวิจัยของปวรา วงศ์ปัญญา (2551) ทำการศึกษาการเปรียบเทียบผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคการใช้คำถามกับการจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด พบว่า นักเรียนกลุ่มที่มีการจัดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการใช้คำถามและนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยเทคนิคแผนผังความคิดใช้คำถามมีเจตคติต่อการอ่านเชิงวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยเทคนิคแผนผังความคิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของยุพดี กะจะวงษ์ (2535) ได้ทำการศึกษาการใช้คำถามเพื่อสร้างความคิดรวบยอดในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เขตการศึกษา 12 พบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้แผนการสอนการใช้คำถามที่คณะวิจัยสร้างขึ้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการสอนตามคู่มือครูคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของ สสวท. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .001 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้แผนการสอนการใช้คำถามที่คณะวิจัยสร้างขึ้นจากห้องเรียนที่มีขนาดต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ไม่ต่างกัน 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้แผนการสอนการใช้คำถามที่คณะวิจัยสร้างขึ้นมีความคิดรวบยอดในการแก้โจทย์ปัญหาสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการสอนตามคู่มือครูคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของ สสวท. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้แผนการสอนการใช้คำถามที่คณะวิจัยสร้างขึ้นจากห้องเรียนที่มีขนาดเล็ก มีความคิดรวบยอดในการแก้โจทย์ปัญหาสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากห้องเรียนใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัย เกอน (Gegen, 2006) ที่ได้ทำการวิจัยผลที่เกิดจากการใช้คำถามระดับสูงในวิชาคณิตศาสตร์โรงเรียนมัธยม มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาการใช้คำถามและการคิดระดับสูง ใน 1 ภาคการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 (กลุ่มทดลอง) และกลุ่มที่ 2 (กลุ่มควบคุม) นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มทำการทดสอบก่อนเรียนเพื่อกำหนดระดับการคิดและแก้ไขการสอน กลุ่มทดลองปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้และคำถามขั้นสูงระยะเวลา 6 สัปดาห์ โดยการปรับปรุงจากวัตถุประสงค์ของ Bloom's taxonomy กลุ่มที่ 2 กลุ่มควบคุมข้อมูลที่ได้ไม่แตกต่างกันแต่มีปริมาณการจดจำข้อมูลจากเรื่องที่สอนได้ดีกว่า หลังจาก 6 สัปดาห์ นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มทำการทดสอบหลังเรียนในการตอบคำถามระดับสูงของ Bloom's taxonomy วัดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่สังเกตได้พบว่ากลุ่มทดลองมีลักษณะการคิดระดับสูงกว่ากลุ่มควบคุม สรุปได้ว่าการตั้งคำถามในการจัดการเรียนการสอนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาระดับคิดของนักเรียนให้สูง

ดังนั้นการที่จะฝึกทักษะในการตั้งคำถามให้กับนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รวมถึงการประกอบอาชีพครูในอนาคต ที่จะต้องเป็นผู้ที่ตั้งคำถามได้ในหลายระดับและเหมาะสมกับผู้เรียน รวมถึงมีความรู้ในเนื้อหา และสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้ โดยใช้คำถามที่พัฒนากระบวนการคิดตามระดับความคิดการเรียนรู้ของบลูมจะเป็นวัตถุประสงค์ด้านปัญญา (พุทธิพิสัย) โดยเริ่มจากการคิดพื้นฐานที่สุดไปสู่ความคิดในระดับสูง ทั้งนี้ผู้สอนจะต้องเป็นเริ่มนำในการตั้งคำถาม และคอยให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนผู้เรียนให้ผู้เรียนมีบทบาทในการตอบคำถาม และตั้งคำถามไปพร้อมๆ กัน การที่จะฝึกทักษะการใช้คำถามนักศึกษาให้ได้นั้นจะต้องให้นักศึกษาเข้าใจถึงกระบวนการหรือวิธีคิดข้อคำถามการจัดการเรียนการสอน

กระบวนการ สุนทรียสนทนา (Dialogue)
เป็นกระบวนการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการสร้างให้เกิดการสร้างสรรคทางความคิด เป็นการแลกเปลี่ยนทั้งความรู้สึก องค์ความรู้ภายในตัวบุคคล เป็นกระบวนการที่นำความรู้แฝง (Tacit Knowledge) ทำให้ปรากฏขึ้น รวมถึงการพัฒนาทักษะการตั้งคำถาม การนำเสนอความคิด การฟังและการไตร่ตรองความคิดอย่างลุ่มลึก อยู่ในภาวะอิสระที่ทำให้เกิดบรรยากาศการแลกเปลี่ยนแบ่งปัน ความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจทั้งตนเอง และบุคคลอื่นภายในกลุ่มอย่างแท้จริง เครื่องมือเชิงปฏิบัติให้เกิดกลุ่มการคิดการเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยพัฒนาทักษะด้านการซักถาม การนำเสนอความคิด การฟังและการไตร่ตรองความคิด ซึ่งนักศึกษสาขาวิชาการประถมศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการพูดคุยกันภายในกลุ่ม เป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ หรือเพื่อถ่ายทอดความรู้ระหว่างกัน มีความลุ่มลึกต่อการทำความเข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่นไม่ตัดสินใจทันที

ทำให้มีการไตร่ตรองความคิดในตัวเอง ทำให้เกิด กระแสไหลเวียนของความคิด ความเข้าใจระหว่างกัน ภายในกลุ่ม เพื่อกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้ของบุคคล และพัฒนาสู่การเรียนรู้ของกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ และนำการใช้คำถามในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญในการใช้คำถามในการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาที่จะต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเป็นครูในอนาคต ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะใช้สุนทรียสนทนาเพื่อพัฒนาความสามารถในการตั้งคำถามของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษา

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดหลัก การตั้งคำถาม 6 ระดับ และวิธีการใช้สุนทรียสนทนา

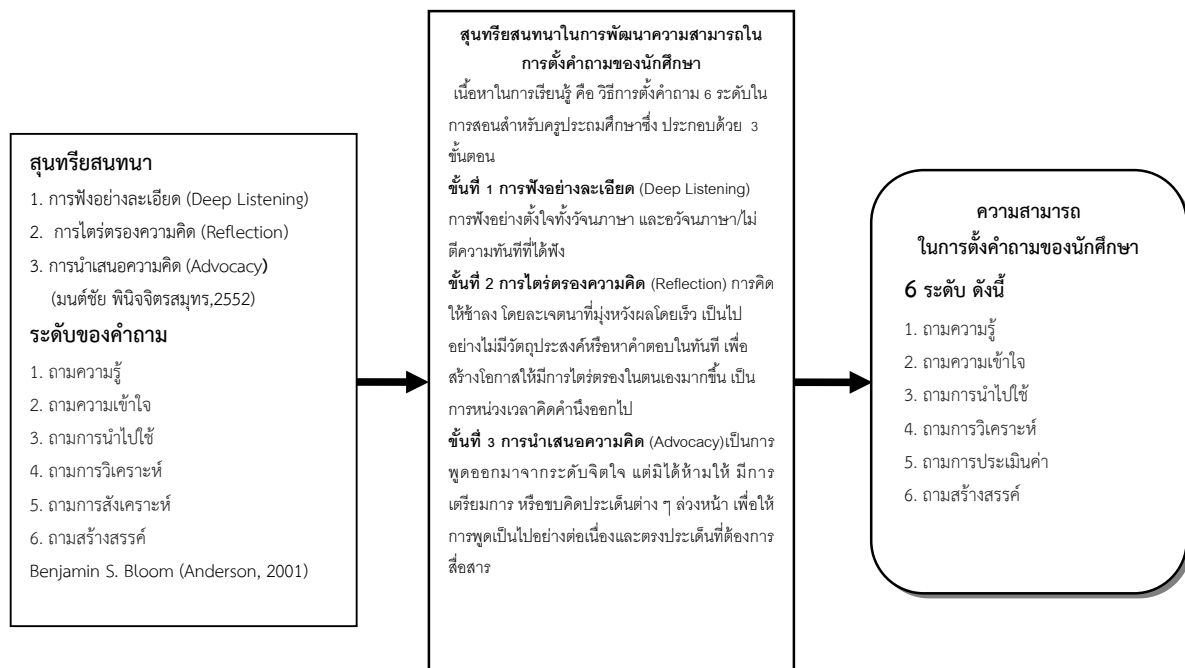
มาเป็นแนวคิดในการวิจัย และสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้เกิดการคิดการเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยพัฒนาทักษะด้านการซักถาม การนำเสนอความคิด การฟังและการไตร่ตรองความคิด มีดังนี้

1. หลักการตั้งคำถามในการวิจัยครั้งนี้ ตาม

แนวคิดของ Benjamin Bloom อ้างใน W. Anderson (2001) ในพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) โดยแบ่งคำถามเป็น 6 ระดับ คือ (1) ถามความรู้ (2) ถามความเข้าใจ (3) ถามการนำไปใช้ (4) ถามการวิเคราะห์ (5) ถามการประเมินค่า และ (6) ถามสร้างสรรค์

2. หลักการสุนทรียสนทนา มนต์ชัย พินิจ

จิตรสมุทร (2552) ได้เสนอไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ คือ (1) การฟังอย่างละเอียด (Deep Listening) (2) การไตร่ตรองความคิด (Reflection) และ (3) การนำเสนอความคิด (Advocacy)

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและศึกษาความสามารถในการตั้งคำถามของนักศึกษาโดยใช้วิธีสุนทรียสนทนา
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษาที่มีต่อการสอนโดยใช้สุนทรียสนทนา

วิธีการในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองการใช้สุนทรียสนทนาพัฒนาการตั้งคำถามของนักศึกษา เป็นการทดลองแบบวิจัยเบื้องต้น (Pre Experimental Designs) One Group Pretest–Posttest Designs ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 35 คน ที่ลงทะเบียนรายวิชา 471 402 การสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ในปีการศึกษา 2554

2. เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 เครื่องมือในการวิจัย

- 1) แผนการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคสุนทรียสนทนา เรื่อง “การตั้งคำถามในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา” จำนวน 4 แผนการเรียนรู้
- 2) แบบประเมินระดับความสามารถในการตั้งคำถาม 6 ระดับในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษา ตามแนวคิดของ Benjamin Bloom โดยใช้แนวความคิดในพุทธิพิสัย (Cognitive Domain)
- 3) แบบประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาในการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคสุนทรียสนทนา เรื่อง “การตั้งคำถามในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา” (Rating Scale)

2.2 วิธีการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ

เครื่องมือ

1) วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิดทฤษฎีในเรื่องสุนทรียสนทนา มาเขียนแผนการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคสุนทรียสนทนา เรื่อง “การตั้งคำถามในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา” จำนวน 4 แผนการเรียนรู้ เป็นเวลา 12 คาบเรียน

2) วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิดทฤษฎีในเรื่องระดับการตั้งคำถาม 6 ระดับในการจัดการเรียน ตามแนวคิดของ Benjamin Bloom และการสร้างแบบประเมินระดับ (Scoring Rubrics) มาสร้างแบบประเมินความสามารถในการตั้งคำถามของนักศึกษา

3) แบบประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาในการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคสุนทรียสนทนา เรื่อง “การตั้งคำถามในการเรียนการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา” เป็นระดับคะแนน (Rating Scale)

2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือทั้ง 3 ชุด โดยหาค่าความสอดคล้องเนื้อหา (IOC: Index of Item Objective Congruence) และคำถามปลายเปิดจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ไว้ดังนี้ (1) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสอนสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการประถมศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี และ (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี

1) ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สุนทรียสนทนา ประกอบด้วย (1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สุนทรียสนทนามีองค์ประกอบสอดคล้องกันทั้ง 4 แผนการเรียนรู้ (2) กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา ผู้เรียน และเวลา (3) เนื้อหา มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ และกิจกรรมการเรียนรู้ (4) กำหนดสื่อ/แหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรม และผู้เรียน และ(5) กระบวนการใช้สุนทรียสนทนาเหมาะสมสอดคล้องกับนักศึกษา ผลการตรวจสอบคุณภาพดัชนีความสอดคล้องเนื้อหาในระดับ 1 มีความสอดคล้องในทุกประเด็น

1.2) เนื้อหาในการกำหนดให้นักศึกษาเขียนแผนการเรียนรู้ สาระสังคมศึกษา: หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เศรษฐศาสตร์ บทที่ 1 ผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบและผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน ประกอบด้วย (1) เนื้อหาเหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ(2) เนื้อหาสามารถใช้ในการตั้งคำถามได้ทั้ง 6 ระดับ ตามแนวคิดการตั้งคำถามด้านพุทธิพิสัยของ Bloom ผลการตรวจสอบคุณภาพดัชนีความสอดคล้องเนื้อหาอยู่ในระดับ 1 มีความสอดคล้องในทุกประเด็น

1.3) เกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามในแผนการเรียนรู้ที่นักศึกษาได้เขียนก่อน-หลังการใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา ประกอบด้วย (1) เกณฑ์การให้คะแนนการตั้งคำถามมีความเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรม (2) ความเหมาะสมค่าคะแนนระดับของคำถาม ดัชนีความสอดคล้องเนื้อหาอยู่ในระดับ 1 มีความสอดคล้องในทุกประเด็น

1.4) แบบสอบถามความพึงพอใจการใช้สุนทรียสนทนาในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย ข้อคำถามมีความครอบคลุมประเด็นการใช้สุนทรียสนทนาในการเรียนการสอน ดัชนีความสอดคล้องเนื้อหาอยู่ในระดับ 1

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ จะประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาการสอนสังคมศึกษาก่อนและหลัง การใช้สุนทรียสนทนาในการพัฒนาความสามารถในการตั้งคำถามของนักศึกษา แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เก็บข้อมูลก่อนการใช้สุนทรียสนทนาในการพัฒนาความสามารถในการตั้งคำถามของนักศึกษาเพื่อหาค่าระดับความสามารถในการตั้งคำถามของนักศึกษาก่อนจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ (1) นักศึกษาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วิชาการสอนสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้เทคนิคการตั้งคำถามในกิจกรรมการเรียนการสอน และ (2) นำแผนการสอนของนักศึกษามาประเมินหาระดับคะแนนการตั้งคำถาม 6 ระดับ

ขั้นตอนที่ 2 ประกอบด้วย (1) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิควิธีสุนทรียสนทนา หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง “การตั้งคำถามในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา” จำนวน 4 แผนการเรียนรู้ ประกอบด้วย แผนการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สุนทรียสนทนา แผนการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ความสำคัญของการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา แผนการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เทคนิคการตั้งคำถามและระดับของคำถาม ของบลูมกับการจัดการเรียนการสอนในสาระสังคมศึกษา และแผนการเรียนรู้ที่ 4 การใช้เทคนิคการตั้งคำถามในสาระเศรษฐศาสตร์ ที่มีกระบวนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ **ขั้นที่ 1 ขั้นนำ** **ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินกิจกรรม** ประกอบด้วย (2.1) การฟังอย่างละเอียด (Deep Listening) (2.2) การไตร่ตรองความคิด (Reflection) และ (2.3) การนำเสนอความคิด (Advocacy) และ **ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป** เป็นเวลา 12 คาบเรียน และ (2) สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิควิธีสุนทรียสนทนา

เรื่อง “การตั้งคำถามในการเรียนการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา” โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น (Rating Scale)

ขั้นตอนที่ 3 เก็บข้อมูลหลังการใช้สุนทรียสนทนาในการพัฒนาความสามารถในการตั้งคำถามของนักศึกษาเพื่อหาค่าระดับความสามารถในการตั้งคำถามของนักศึกษาก่อนจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ (1) นักศึกษาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วิชาการศึกษาในระดับประถมศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้เทคนิคการตั้งคำถามในกิจกรรมการเรียนการสอน และ (2) นำแผนการสอนของนักศึกษามาประเมินหาระดับคะแนนการตั้งคำถาม 6 ระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งได้ คือ (1) การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้สถิติพื้นฐาน การหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และทำการทดสอบความแตกต่างโดยใช้การทดสอบทีชนิดไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) (2) การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์สาระ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการตั้งคำถามของนักศึกษาโดยใช้วิธีสุนทรียสนทนา

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความถี่ของการตั้งคำถาม 6 ระดับของนักศึกษา ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้สาระสังคมศึกษาในหน่วยการเรียนรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสุนทรียสนทนา พบว่า ความถี่ของจำนวนการตั้งคำถามของนักศึกษาในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้สาระสังคมศึกษาในหน่วยการเรียนรู้ เรื่องเศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนใช้กระบวนการสุนทรียสนทนาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชา 471 402 การสอนสังคมศึกษาระดับ

ประถมศึกษา นักศึกษามีการตั้งคำถามความเข้าใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.26 รองลงมาคือการตั้งคำถามการวิเคราะห์คิดเป็นร้อยละ 19.42 และการตั้งคำถามความรู้ความจำคิดเป็นร้อยละ 19.78 ซึ่งการตั้งคำถามการคิดสร้างสรรค์น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 6.59

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความถี่ของการตั้งคำถาม 6 ระดับของนักศึกษา ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้สาระสังคมศึกษาในหน่วยการเรียนรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสุนทรียสนทนาพบว่า นักศึกษามีการตั้งคำถามความเข้าใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.28 รองลงมาคือการตั้งคำถามการประเมินค่า คิดเป็นร้อยละ 19.48 และการตั้งคำถามการวิเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ 17.89 ซึ่งการตั้งคำถามการคิดสร้างสรรค์น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.66

1.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความถี่ของการตั้งคำถาม 6 ระดับของนักศึกษาในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้สาระสังคมศึกษาในหน่วยการเรียนรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสุนทรียสนทนา พบว่า หลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสุนทรียสนทนาในรายวิชา 471 402 การสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีจำนวนความถี่ของข้อคำถามสูงกว่าก่อนใช้กระบวนการสุนทรียสนทนาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยที่การตั้งคำถามเมื่อเทียบรายชื่อ การตั้งคำถามประเมินค่า มีค่าความถี่สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 74.40 รองลงมาคือ คำถามการนำไปใช้ คิดเป็นร้อยละ 59.45 และคำถามการคิดสร้างสรรค์คิดเป็นร้อยละ 57.15 ตามลำดับ

1.4 ผลการเปรียบเทียบผลคะแนนการตั้งคำถาม 6 ระดับของนักศึกษา ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสุนทรียสนทนา

พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนของการตั้งคำถาม 6 ระดับของนักศึกษา หลังการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชา 471 402 การสอน สังคมศึกษาระดับประถมศึกษาสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการจัดการเรียน การสอนโดยใช้สุนทรียสนทนา

ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สุนทรียสนทนา นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สุนทรียสนทนาว่าเปิดมุมมองให้กว้างขึ้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.47$) รองลงคือการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีสุนทรียสนทนา เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.63$) และการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีสุนทรียสนทนาทำให้นักศึกษารู้สึกเข้าใจคนอื่นมากขึ้น ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.5$) ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอนโดยวิธีสุนทรียสนทนาเป็นกระบวนการที่น่าเบื่อ/ไม่น่าสนใจ ($\mu = 1.86$, $\sigma = 0.87$)

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้สุนทรียสนทนา จากคำถามปลายเปิด สรุปได้คือ นักศึกษาอยากให้ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสุนทรียสนทนา มากกว่านี้ทั้งในเรื่องของช่วงเวลา และจำนวนครั้งในการจัดกิจกรรมสุนทรียสนทนา และการสร้างความมีส่วนร่วมให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมสุนทรียสนทนา ให้มากกว่านี้ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง และลึกซึ้ง

อภิปรายผล

การใช้กระบวนการสุนทรียสนทนาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขา วิชาการประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ ในรายวิชา 471 402 การสอน สังคมศึกษาระดับประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ผลการศึกษาความสามารถในการตั้งคำถามหลังใช้วิธีสุนทรียสนทนาในการจัดสอน โดยการเรียนการสอนนั้นทั้งระดับคะแนน และจำนวนข้อในการตั้งคำถามสูงขึ้น ซึ่งกระบวนการสุนทรียสนทนาเป็นกระบวนการที่พัฒนาทักษะการคิด การเชื่อมโยงของนักศึกษาในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาที่กำหนดและการตั้งคำถามเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางด้าน สังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา สอดคล้องกับ มนต์ชัย พินิจจิตรสมุทร (2552: 104) กระบวนการสุนทรียสนทนา นั้น เป็นการพัฒนาทักษะ ในวิธีการเรียนรู้ของบุคคล สร้างสรรค์กระบวนการคิด เชิงองค์รวม (Collective Thinking) อันทำให้บุคคล เห็นถึงความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ มองเห็นความคิดอื่นๆ เข้าใจความสัมพันธ์ ของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นลำดับ รับรู้ ในความรู้ลึกความเข้าใจ ทำให้สามารถแก้ไขปัญหา ที่เต็มไปด้วยความสับสน ซับซ้อน และเรื้อรังได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

การใช้คำถามเป็นเทคนิคสำคัญอย่างหนึ่งของการสอนโดยเฉพาะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง ซึ่งคำถามจำแนกโดยใช้เกณฑ์ต่างๆ ได้ หลายลักษณะ เช่น คำถามระดับต่ำ คำถามระดับสูง คำถามง่ายคำถามยาก นักการศึกษาบางกลุ่มแบ่ง ประเภทคำถามตามระดับขั้นของการใช้ความคิดใน พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ตามแนวคิดของ Benjamin Bloom อ้างใน Loring W. Anderson (2001) โดยแบ่งคำถามเป็น 6 ระดับ คือ (1) ถาม

ความรู้ (2) ถามความเข้าใจ (3) ถามการนำไปใช้ (4) ถามการวิเคราะห์ (5) ถามการประเมินค่า และ (6) ถามสร้างสรรค์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความถี่ของการตั้งคำถาม 6 ระดับตามแนวคิดของ Benjamin Bloom หลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนาในรายวิชา 471 402 การสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีจำนวนความถี่ของข้อคำถามสูงกว่า ก่อนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา โดยที่การตั้งคำถามเมื่อเทียบรายชื่อ การตั้งคำถามประเมินค่า มีค่าความถี่สูงสุด รองลงมาคือ คำถามการนำไปใช้ และคำถามการคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ เมื่อเทียบกับผลการวิจัยของ ปิยนุช โชติสกุล (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาประเภทของคำถาม และกลวิธีการใช้คำถาม ในการสอนวิชาภาษาไทยของครูชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูถามคำถามประเภทความจำมากที่สุด ครูใช้คำถามประเภทการสร้างสรรค์มากเป็นอันดับที่ 2 และใช้คำถามประเมินค่าน้อยที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้คำถามของนักศึกษาที่ผ่านการจัดการเรียนการสอนแบบสุนทรียสนทนามีความแตกต่างในแง่ของระดับคำถามที่เป็นคำถามที่มีการถามประเมินค่า และคำถามที่เป็นการนำไปใช้ที่สูงกว่าเมื่อเทียบระดับของคำถามของผลการวิจัยนี้ และจากผลการวิจัยของ สายใจ ครุวรรณ (2540) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้คำถามในการสอนกลุ่มวิชาเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยศึกษาประเภทของคำถาม วิธีการใช้คำถาม และศึกษาเปรียบเทียบประเภทของคำถาม ลักษณะของคำถาม และวิธีการใช้คำถาม ระหว่างครูผู้สอนดีเด่นกับครูผู้สอนปกติพบว่า ในด้านประเภทของคำถามที่ครูดีเด่นใช้มากกว่าครูผู้สอนปกติคือ คำถามประเภทความรู้ความจำ และคำถามประเภทสังเคราะห์ ส่วนประเภทของคำถามที่ครูผู้สอนปกติใช้มากกว่า คือ

คำถามประเภทความเข้าใจ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องและได้แสดงให้เห็นถึงระดับการตั้งคำถามของนักศึกษาด้านครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ 4 สาขาการประถมศึกษาที่กำลังจะออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูส่วนใหญ่ได้ใช้คำถามเพื่อเป็นการพัฒนาการเรียนรู้สร้างความเข้าใจในเนื้อหาของนักเรียนสังเกตได้จากการเขียนแผนการเรียนรู้โดยที่มีคำถามความเข้าใจมากที่สุด รองลงมาคือคำถามการประเมินค่า และคำถามการวิเคราะห์ตามลำดับ ซึ่งการใช้คำถามของนักศึกษาเป็นการใช้คำถามระดับสูงตามแนวคิดทางด้านคำถามตามรูปแบบของคันทิงแฮม (Cunningham, 1971) ได้แก่ (1) คำถามให้อธิบาย (Explanation Questions) เป็นคำถามที่ผู้ตอบจะต้องนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาเป็นพื้นฐานในการหาคำตอบ ซึ่งประเภทของคำถามเป็นคำถามความเข้าใจ (2) คำถามแบบให้คิดประเมินคุณค่า (Evaluative-Thought Question) คำถามประเภทนี้มุ่งให้ผู้ตอบหาเหตุผลในการตัดสินใจด้วยตนเอง หรือหาเหตุผลเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบหรือเป็นคำถามบ่งชี้ (Justify Choice) ที่ผู้ถามกำหนดข้อมูลไว้หลายอย่าง แล้วให้ผู้ตอบเลือกว่าสิ่งใดเป็นคำตอบที่ต้องการ (3) คำถามโดยใช้ความคิดที่มีคำตอบหลายทาง (Divergent-Thought Questions) คำถามประเภทนี้ ผู้ตอบต้องใช้ความคิดและความรู้เดิมหรือหลักการหลายอย่างมาประกอบกัน ต้องอาศัยสมรรถภาพทางสมองด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คือ วิเคราะห์ สังเคราะห์ (4) คำถามที่ตอบตามข้อเท็จจริง (Factual Question) การตั้งคำถามรูปแบบนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการเรียนที่ใช้การสืบค้นความรู้เป็นฐาน (Inquiry-Based Projects) การตั้งคำถามรูปแบบนี้มีคำตอบและมีความเป็นไปได้ที่จะค้นคว้าหาคำตอบ และ (5) คำถามที่ตอบแบบตีความ (Interpretive Question) คำถามประเภทนี้จะมีคำตอบมากกว่าหนึ่ง แต่ยังคงต้องมีหลักฐานสนับสนุนคำตอบนั้นเท่าที่คำตอบนั้นอิงอยู่

กับบริบทของเรื่องหรือเหตุการณ์ การตั้งคำถามประเภทนี้จะมีประสิทธิภาพเพียงสำหรับการเริ่มต้นอภิปรายในชั้นเรียน แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีการตั้งคำถามในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถฝึกให้เด็กได้ใช้กระบวนการคิดที่หลากหลายในข้อคำถามข้อหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยความรู้ความจำ และการคิดวิเคราะห์ ดีความ และประเมินค่า

เนื่องจากการใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สุนทรียสนทนายังไม่ได้แพร่หลายในวงการศึกษาในการใช้จัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาวิจัยถึงกระบวนการสุนทรียสนทนากับการจัดการเรียนรู้ในระดับต่างๆ แต่เมื่อผู้วิจัยได้นำสุนทรียสนทนามาใช้ร่วมกับการเรียนรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมการฟังอย่างไตร่ตรองตามกระบวนการสุนทรียสนทนา ในส่วนของกระบวนการจัดการเรียนรู้นั้น นักศึกษามีความคิดเห็นว่ากระบวนการสุนทรียสนทนาเปิดมุมมองของนักศึกษาให้กว้างขึ้น เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และการสอนโดยวิธีสุนทรียสนทนาทำให้นักศึกษารู้สึกเข้าใจคนอื่นมากขึ้น และทำให้มีสมาธิในการฟังมากขึ้น ซึ่งนักศึกษายกมาให้ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสุนทรียสนทนาใหม่นี้ทั้งในเรื่องของช่วงเวลา และจำนวนครั้งในการจัดกิจกรรมสุนทรียสนทนา และการสร้างความมีส่วนร่วมให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมสุนทรียสนทนายังไม่เต็มที่ ที่จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง และลึกซึ้งกว่านี้ สอดคล้องกับ มนต์ชัย พินิจจิตรสมุทร (2552) ว่า การที่จะสร้างพลาณภาพของสุนทรียสนทนา ซึ่งจะต้องเกิดการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง ซึ่งจำเป็นต้องสร้างสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การใช้กระบวนการสุนทรียสนทนานั้นต้องอาศัยระยะเวลาในการที่จะทำให้กระบวนการสุนทรียสนทนา ที่จะยอมรับฟังซึ่งกันและกันต้องใช้เวลา และถ้าในกลุ่มยอมรับฟังซึ่งกันและกันกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น และกระบวนการสุนทรียสนทนาต้องอาศัยความร่วมมือ และจิตใจของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งครูจะต้องอธิบายกติกาและข้อตกลงในการพูด การรับฟัง และสร้างบรรยากาศการไว้วางใจซึ่งกันและกัน จึงจำเป็นต้องใช้เวลาในการจัดกิจกรรมให้ยาวนานขึ้น และสร้างบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร

จากผลการวิจัย พบว่าการใช้สุนทรียสนทนาทำให้นักศึกษามีการตั้งคำถามมากขึ้น และการตั้งคำถามที่หลายระดับในการเขียนแผนกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสามารถนำกระบวนการสุนทรียสนทนาไปใช้กับเนื้อหาหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยการคิดอย่างรอบคอบ หรือวิชาที่ส่งเสริมด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หรือการคิดไตร่ตรอง หรือเป็นกิจกรรมการปรับพฤติกรรมยอมรับในกลุ่มได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

เนื่องจากการใช้สุนทรียสนทนา เป็นกระบวนการกลุ่มอีกลักษณะหนึ่งซึ่งเป็นการสื่อสารด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เป็นการยอมรับผู้อื่น เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการสร้างให้เกิดการสร้างสรรค์ทางความคิด เป็นการแลกเปลี่ยนทั้งความรู้ลึก องค์ความรู้ภายในตัวบุคคล เป็นกระบวนการที่นำความรู้แฝง (Tacit Knowledge) ทำให้ปรากฏขึ้น รวมถึงการพัฒนาทักษะการตั้งคำถาม การนำเสนอความคิด การฟังและการไตร่ตรองความคิดอย่างลุ่มลึก อยู่ในภาวะอิสระที่ทำให้เกิดบรรยากาศการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความคิด

ความรู้สึก ความเข้าใจทั้งตนเอง และบุคคลอื่นภายใน
กลุ่มอย่างแท้จริง จึงน่าจะมีการนำกระบวนการสุนทรีย
สนทนาในการส่งเสริมการเรียนรู้ในรายวิชาอื่นๆ ที่ต้อง
อาศัยการคิดไตร่ตรอง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ปวรา วงศ์ปัญญา. (2551). การเปรียบเทียบผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคการใช้คำถามกับการจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด. *วิทยจารย์*. 107, (9): 3, 9-41.
- ปิยบุษ โชติกุล. (2534). การศึกษาประเภทของคำถามและกลวิธีการใช้คำถามในการสอนวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนต์ชัย พินิจจิตรสมุทร. (2552). **Dialogue สุนทรียสนทนา : ศาสตร์แห่งการสร้างสรรค์สติปัญญา ร่วมกันของมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร: โมโนริม คอนซัลติ้ง.
- ยุพดี กะจะวงษ์. 2535. ทำการศึกษาการใช้คำถามเพื่อสร้างความคิดรวบยอดในการแก้โจทย์ปัญหา คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เขตการศึกษา 12. เอกสารประกอบรายงานการวิจัย. จันทบุรี: สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด. (อัดสำเนา).
- สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2547). **หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง) ฉบับปี พ.ศ. 2547**. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สายใจ ครุวรรณ. (2540). **พฤติกรรมการใช้คำถามของครูในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Cunningham, Roger T. (1971). **Developing Question – Asking Skill**. In **Developing Teacher Competencies**. Edited by Jame E.Weigand, New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Gegen, Sarah Elizabeth. (2006). **The Effects of Higher-Level Questioning in a High School Mathematics Classroom**. Kansas: Wichita State University.Loring.
- W. Anderson. (2001). **A taxonomy for learning, teaching, and assessing : a revision of bloom's taxonomy of educational objectives**. New York: Longman.